

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Humanistiska fakulteten

Institutionen för filosofi, lingvistik och vetenskapsteori

Perception av svenska vokaler i transkribering av japaner

おお

<oo>

”oo”

/oo/

おう

<ou>

”ou”

/ou/

[O ɔ]

Jesper Lysell

Självständigt arbete 15 hp
L11301 Lingvistik, fördjupningskurs
VT 2014
Handledare: Åsa Abelin
Examinator: Sally Boyd

Innehållsförteckning

	Sidnummer
1. Inledning	3
1.1 Syfte och frågeställning	6
2 Bakgrund	7
2.1 Japanska	7
2.1.1 Skriftsystem	7
2.1.2 Transkribering	9
2.1.3 Hepburn med modifikationer	13
2.1.4 Vokaler	14
2.1.5 Transkriberad svenska i läromedel	15
2.1.6 Diakritiska tecken	19
2.2 Tvärspråklig perception	20
2.2.1 Talillusion	21
3 Metod	23
3.1 Webbenkätens uppbyggnad	23
4 Resultat	28
4.1 Allmänna kommentarer	28
4.2 Informanterna	28
4.3 Vokalerna	32
4.3.1 Vokal 1	32
4.3.2 Vokal 2	32
4.3.3 Vokal 3	33
4.3.4 Vokal 4	33
4.3.5 Vokal 5	34
4.3.6 Vokal 6	34
4.3.7 Vokal 7	35
4.3.8 Vokal 8	35
4.3.9 Vokal 9	36
4.3.10 Vokal 10	36
5. Diskussion	37
5.1 Vilka vokaler låter lika?	37
5.1.1 Vokal 7 & 2: [ɑ:] & [o:]	38
5.1.2 Vokal 8 & 4: [i:] & [y:]	39
5.1.3 Vokal 9 & 5: [u:] & [ʊ:]	40
5.1.4 Vokal 10 & 3: [a] & [ɛ:]	41
5.1.5 Vokal 6 & 1: [ø:] & [e:]	42
5.1.6. De mest lika vokalerna	43
5.2 Oväntade svar	45
5.2.1 Svar med <~>	45
5.2.2 Svar med <" >/<` >	45
5.3 Slutdiskussion	47
6. Sammanfattning	51
Litteraturlista	52
Appendix	54

1. Inledning

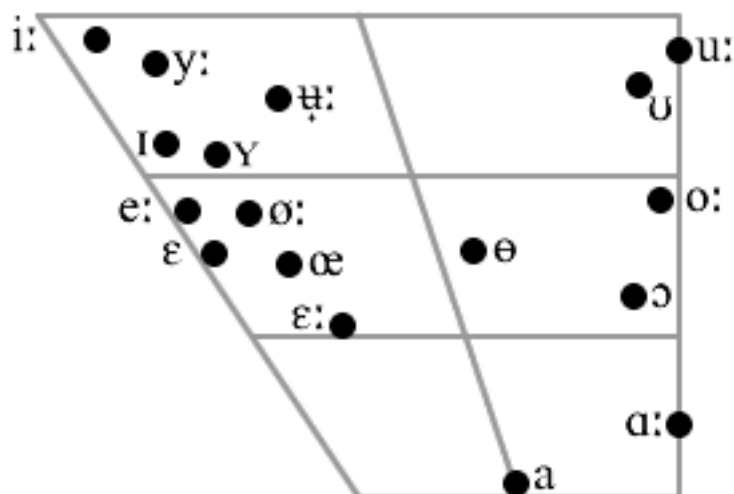
I dagens globaliserade värld ökar kontakten mellan de två av avståndet skilda länderna Japan och Sverige. Japanska tecknade filmer blir mer populära i Sverige samtidigt som intresset för Norden ökar i Japan. På grund av den japanska populärkulturens framfart är det fler och fler som lär sig japanska i Sverige, men forskningen mellan de två språken lämnar mycket att önska.

Denna uppsats är en fortsättning på "Svenska vokaler beskrivna av japaner" (Lysell:2013) där en undersökning gjordes i vilken japaner fick lyssna på svenska vokalljud och sedan beskriva dem med en inhemsk stavelseskrift vid namn katakana. I resultatet gick det att se att många informanter använde en rad olika tekniker på att skilja på liknande vokalljud som författaren i en av sina hypoteser antog skulle beskrivas på samma sätt. En anledning till att de lika vokalljuden inte beskrevs på samma sätt kan dock vara att samtliga vokalpar som bedömdes vara lika kom direkt efter varandra. Därför är det intressant att göra en ny undersökning där vokalparen skiljs åt, för att se om informanternas svar då skiljer sig från den första undersökningens resultat.

När svenskar lär sig det japanska skriftspråket möts de av en rad problem som inte finns på samma sätt i det svenska språket, t.ex. att man rekommenderas lära sig 2136 tecken för att kunna läsa en tidning. (Bunkashingikai 2010:1) Dock är det inte oproblematiskt för en japan att lära sig det svenska skriftspråket. Många tycker att den svenska ortografin ligger nära uttalet, men för en inlärare som är van vid en ortografi som verkligen ligger nära uttalet; t.ex. talare av finska eller japanska, är det ingen lätt uppgift.

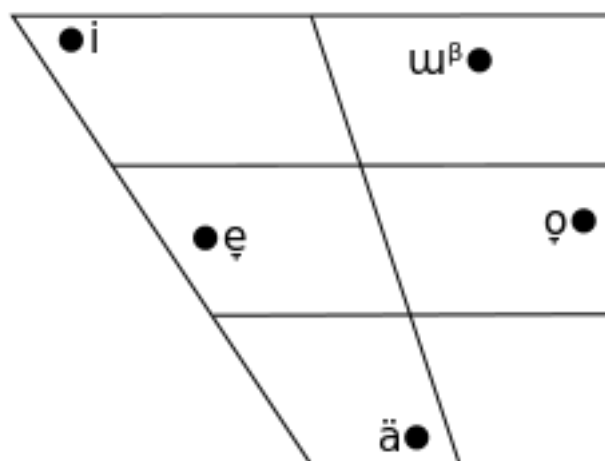
Författaren till denna uppsats har själv undervisat svenska för japaner, och en av de svårigheter som är tydligast är deras hopblandning av vokaler. Det är inte så konstigt med tanke på att japanskan endast har fem vokaler, men de nio vokaler vi har i svenskan ändrar inte bara längd utan även kvalitet i sina långa varianter, vilket gör inlärningsbördan än större.

Många japaner visar också upp en svårighet att skilja mellan grafemen, t.ex. <a>, <o>, <å>, <ä> och <ö>, så därför skulle det var intressant att undersöka japaners perception av de svenska vokalerna utan att de får se hur bokstäverna ser ut. Nedan illustreras vokalfyrstidningen för svenska och japanska för en översikt över de båda språkens vokaler.

Figur 1: Vokalfyrstidningen för svenska

http://en.wikipedia.org/wiki/Swedish_phonology#mediaviewer/File:Swedish_monophthongs_chart.svg [2014-09-12]

Figur 2: Vokalfyrstidningen för japanska

http://en.wikipedia.org/wiki/Japanese_phonology#mediaviewer/File:Japanese_vowel_chart_II.svg [2014-09-12]

Författaren har valt ut tio par av svenskans vokaler som författaren genom sin erfarenhet av att undervisa japaner i svenska har uppmärksammat. Dessa artikulatoriskt närliggande par, som kommer beskrivas ytterligare i 3.1, är:

1. /ɑ:/ och /o:/
2. /i:/ och /y:/
3. /u:/ och /ʌ:/
4. /a/ och /ɛ:/
5. /ø:/ och /e:/

Eftersom japanska egentligen inte skrivs med bokstäver och den här uppsatsens läsare inte kan förväntas kunna japanska, måste japanskan transkriberas i denna uppsats. Redan där finns dock problem. Det finns flera sätt att transkribera japanska, varav inget tidigare system uppfyller den här uppsatsens krav och utöver det saknas det t.ex. ett enkelt IPA-tecken för japanskans < ̃ >. I avsnitt 2.1.1 kommer det förklaras varför denna uppsats har valt att vara sparsam med att skriva japanska med IPA och vad som gäller för transkriberingar i den här uppsatsen. Om inget annat anges är det transkriptionssystemet Hepburn, dock med modifikationer som anges i 2.1.3, som är det transkriptionssystem som används. En mer ingående förklaring på vad som transkriberas hur finns i avsnitt 2.1.1. Det kan lätt uppfattas som om författaren använder tecken för grafem, fonem, uttal o.s.v. felaktigt i uppsatsen, men detta beror på att det oftast inte blir någon skillnad på japanska, vilket illustreras både på uppsatsens framsida och mer i detalj i Appendix 3.

1.1 Syfte och frågeställning

Om japaner får möjligheten att beskriva svenska vokaler utan att ha grafemen, som är lätta att blanda ihop, att förlita sig på, blir beskrivningarna då annorlunda jämfört med beskrivningar som t.ex. kan hittas i läroböcker i svenska för japaner? När det gäller tvärspråklig perception kan det redan nämnas att det finns vissa möjliga utfall. T.ex. fonologisk dövhet, hägring och mutation, vilka alla tas upp i detalj i 2.2.1.

Det ska också understrykas att sättet som japanerna beskriver de svenska vokalerna på har med deras perception av ljuden att göra. Utöver ovanstående är denna uppsats mål också att genom en undersökning, i vilken de svenska vokalernas ordning har gjorts om jämfört med den tidigare undersökningen, undersöka om de två undersökningarnas vokalordningsföljd förändrar informanternas svar och att i så fall redogöra för hur svaren har förändrats.

I den förra undersökningen blev informanterna tillfrågade om de hade studerat något främmande språk, och just på grund av att en majoritet hade läst ett par språk var det svårt att undersöka om detta hade påverkat resultatet med tanke på att det endast i ett fåtal fall framgick hur länge varje informant hade läst språken. Därför har informanterna i den andra undersökningen blivit tvungna att ange hur länge de har studerat sina främmande språk så att det blir möjligt att analysera om vissa främmande språk, som har studerats under en längre tid av informanterna, kan ha påverkat informanternas vokalperception. Det är dock viktigt att notera att detta endast kan undersökas om ett tillräckligt stort antal svar samlas in.

Denna uppsats ska med hjälp av teorier om tvärspråklig perception försöka förklara varför japanerna uppfattar vokalerna på det sättet som de gör och även, om möjligt, beskriva ytterligare faktorer som ger upphov till den perception som går att skönja i resultatet.

2. Bakgrund

Efter att det japanska språkets uttal och skriftsystem har beskrivits i detalj i 2.1, kommer forskning om tvärspråklig perception att beskrivas i 2.2.

2.1 Japanska

2.1.1 Skriftsystem

Modern japanska använder sig av tre olika skriftspråk som kallas kanji, hiragana (Appendix 1) och katakana (Appendix 2). Hiragana och katakana kallas tillsammans för kana och är fonetiska stavelseskifter med lika många tecken i varje. Kanji är kinesiska tecken som används i japanskan. I meningen nedan används alla skriftspråken, varav transkriberingen är skriven med transkriptionssystemet Hepburn.

Tabell 1: Exempelmening med kanji och kana

Japanska	私	は	スウェーデン	に	行きます。
Transkribering	Watashi	wa	Suweeden	ni	ikimasu.
Översättning ord för ord	Jag	ämnesmarker-ande partikel	Sverige	till	ska åka.
Översättning	Jag ska åka till Sverige.				

Hiragana (Appendix 1) används bl.a. för böjningar, ord som skrivs med för svåra kanji och i litteratur riktad till barn. Nedan återges samma mening som ovan, fast bara med hiragana. Meningen nedan (Tabell 2) skulle kunna finnas i en barnbok.

Tabell 2: Exempelmening med hiragana

Japanska	わたし	は	すうえーでん	に	いきます。
Transkribering	Watashi	wa	Suweeden	ni	ikimasu.
Översättning ord för ord	Jag	ämnesmarker-ande partikel	Sverige	till	ska åka.
Översättning	Jag ska åka till Sverige.				

Katakana (Appendix 2) används främst för lånord och också för namn på länder som inte vanligen skrivs med kanji.

Tabell 3: Katakana-exempel

Japanska	スウェーデン
Transkribering	Suweeden
Översättning	Sverige

Katakana används även på samma sätt som stora bokstäver kan användas på i svenskan, med andra ord när man vill "skrika" i en text. Således är katakana vanligt förekommande när det gäller ljud effekter i serietidningar. Katakana kan också beteckna tal från utlänningar för att berätta för läsaren att personen som talar har en brytning, som illustreras i tabell 4 nedan.

Tabell 4: Exempelmening med katakana för utländskt tal

Japanska	ワタシ	ハ	スウェーデン	ニ	イキマス。
Transkribering	Watashi	wa	Suweedden	ni	ikimasu.
Översättning ord för ord	Jag	ämnesmarker-ande partikel	Sverige	till	ska åka.
Översättning	Jag ska åka till Sverige.				

Kanji, kineiska tecken, kommer från början från bilder på ting, men är idag ett logografiskt skriftsystem. Nedan följer ett utdrag ur kanji som ska läras ut i årskurs ett i Japan.

Tabell 5: Utdrag ur kanji som lärs ut i årskurs ett (För fler tecken, se Appendix 4)

一	右	雨	円	王	音	下	火
ett	höger	regn	yen	kung	ljud	ner	eld

Kanji används för de flesta ord, däribland kinesiska lånord. Kanji har i regel minst två läsningar per tecken; onyomi och kunyomi. Onyomi är det kinesiska grunduttalet uttalat på japanska och kunyomi är det japanska uttalet. Nedan följer tabell 6 i vilken det ges exempel på att <私>s uttal förändras från "watashi" i kunyomi till "shi" i onyomi. Onyomi används oftast i sammansättningar, medan kunyomi är vanligt om tecknet står ensamt, vilket också är fallet i exemplet i tabell 6 ovan.

Tabell 6: Kunyomi och onyomi

Kunyomi	Onyomi
私	私 服
watashi	shi fuku
jag	ledig klädsel

2.1.2 Transkribering

Japanskan transkriberas till romerska bokstäver genom främst två system vilka kallas Kunrei och Hepburn. Båda systemen använder sig av 22 bokstäver (Hadamitzky & Spahn 1997:11) och tecknet <'>, medan endast Hepburn utmärker sig med möjligheten att markera vokaler med det diakritiska tecknet <^> som också förekommer i allografen <~>.

Det vanligaste transkriptionssystemet i Japan i dag är Hepburn eftersom det ligger närmare det egentliga uttalet. För en icke-japanskatalare framstår detta förstås som väldigt abstrakt, därför följer härnedan exempel på transkriptionssystemens skillnader och förvirring i praktiken. Ibland stöter man på sammanblandningar mellan Kunrei och Hepburn i stil med figur 3 nedan.

Figur 3: Stationsskylt på Toyooka station

http://commons.wikimedia.org/wiki/File%3ARunning_in_board_of_Toyooka_Station.jpg [2014-05-23]

Av そらみみ "Soramimi" (Eget foto) [CC-BY-SA-3.0

(<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>), via Wikimedia Commons

Tabell 7: Transkribering av Toyookas stationsskylt

Japanska	Transkribering	Skriftsystem
とよおか	TOYOOKA	Hiragana
こくふ	KOKUHU	Hiragana
げんぶどう	GEMBUDŌ	Hiragana

"TOYOOKA" är ett exempel på en transkribering utan grafemet <ō>. Detta kan tänkas bero på att "TOYO" och "OKA" är olika morfem och att det därför kan vara olämpligt att skriva ut lång vokal istället för att behålla den tydliga ordgränsen.

"KOKUHU" är ett exempel på kunrei-transkribering eftersom [ɸu] skrivs som "HU" istället för Hepburns "FU". "GEMBUDŌ" är med tanke på att /N/ skrivs som "M" ett exempel på Hepburn.

Med andra ord har figur 3 ovan exempel på två transkriberingssystem på samma skylt.

Kunrei är ett system där konsonanterna inte ska ändras för varje vokalrad, vilket illustreras i exemplet nedan.

Tabell 8: Kunrei

Hiragana	さ	し	す	せ	そ
Kunrei	sa	si	su	se	so

Kunreis svagheter ligger i att det är svårt för en icke-insatt att tyda hur vissa stavningar ska uttalas. T.ex. ska "s" i "si" i exemplet ovan uttalas som [ɕ], men eftersom tecknet för "shi" ligger på samma rad som andra tecken som samtliga börjar med [s], har inte hänsyn till konsonantskiftet tagits i kunrei. Systemet Hepburn delar inte denna problematik.

Hepburn är gjort för att icke-japanskatalande ska kunna uttala japanska utan problem, och det är också därför det har vunnit mark internationellt. T.ex. skriver vi ju "sushi" för japans nationalrätt och inte "susi" som det skulle bli med kunrei.

Tabell 9: Kunrei och Hepburn

Hiragana	すし	ふじ
Kunrei	susi	huzi
Hepburn	sushi	fuji

I exemplen ovan ser vi förutom att [ɕ]-ljudet, som skrivs som "sh", blir tydligt i Hepburn också att "h" och "z" i kunrei har blivit "f" och "j" i Hepburn.

I Hepburn betecknas lång vokal på en rad olika sätt beroende på ordursprung och vokal i fråga. I regel sätts <^> eller <~> ovanför vokalen som ska förlängas, men [i:] skrivs "ii" och [e:]¹ skrivs som "ei" om ordet det används i har kinesiskt ursprung och "ee" om det har japanskt ursprung.

---

¹ Wikipedias transkribering.

Tabell 10: <ee> och <ei>

Hiragana	ええ	えい
Transkribering (Hepburn utan modifieringar)	"ee"	"ei"
Grafem	<ee>	<ei>
Fonem	/ee/	/ei/
Uttal	[e:]	[e:]

Det hade då inte varit konstigt om samma regel också hade gällt för [o:], som också stavas på två olika sätt, nämligen /oo/ i ord med japanskt ursprung och /ou/ i dem med kinesiskt ursprung, men förvånansvärt nog är så inte fallet, utan det skrivs som "ô" eller som allografen "ō" om det står i en ordstam, och med "ou" om "u" är den sista stavelsen i ett verb.

Tabell 11: <oo> och <ou>

Hiragana	おお	おう
Transkribering (Hepburn utan modifieringar)	"ô" eller "ō"	"ô" eller "ō"
Grafem	<oo>	<ou>
Fonem	/oo/	/ou/
Uttal	[o:]	[o:]

I japanskan finns en skillnad på stora och små tecken. Dessa används för att få två tecken att assimileras med varandra för att skapa ljud som inte går att skriva med egna tecken. Ett exempel på hur "shu" skrivs i hiragana visas nedan.

Tabell 12				
し	+	ゆ	=	しゆ
shi		lilla yu		shu

Ett annat tecken som kommer i två storlekar är tecknet för /tsu/, som när det är stort (っ) just är ljudet [tsu̠β̚]. Däremot får tecknet två andra funktioner när det förekommer i sin mindre variant (っ), som dels kan användas för dubbelkonsonant och dels för att beteckna en glottal klusil.

Om tecknet ska används för dubbelkonsonant skrivs det före den konsonant som ska dubbleras. Eftersom japanskan använder sig av en staveleskrift betyder detta att det alltså bara är konsonanten i den efterkommande stavelsen som ska dubbleras. Denna process förklaras i detalj i tabell 13 nedan.

Tabell 13

い	+	っ	+	た	=	いった
i		lilla tsu (dubbelkonsonant-markering)		ta		itta

Lilla tsu (っ) kan också beteckna en glottal klusil genom att stå efter det vokalljud som har ett sådant uttal. Till exempel kan en vanlig realisation av uttalet av /a/ på svenska transkriberas såsom i tabell 14 nedan. Observera att en glottal klusil kommer före [a] i det svenska uttalet.

Tabell 14

Svenskt ljud	[ʔa]
Japansk transkribering	あっ
Transkriberad japanska (Modifierad Hepburn)	Atsu

Vokaltranskribering är av stor vikt i denna uppsats. När det gäller språkljud i t.ex. engelska och nederländska, vilka behandlas senare i uppsatsen, används IPA för att tydliggöra vilka ljud det rör sig om, men för att undvika förvirring kommer japanskan i uppsatsen transkriberas med Hepburn med vissa modifikationer. Detta beror på att IPA inte verkar ha enkla symboler för vissa av språkljuden. Hur det japanska grafemet <u> ska transkriberas är ett bra exempel på detta.

I Sverige brukar lingvister vara väldigt medvetna om att våra svenska uttal av <u>, nämligen [ɯ:] och [ø], är speciella och skiljer sig från andra språk i världen, men färre svenskar är medvetna om att liknande uttal förekommer på japanska.

Det japanska uttalet av "u" kan med hjälp av IPA nämligen skrivas som [u̠β̚], vilket gör att hyperkorrektioner som att uttala sushi på svenska som [suɕi] bara är komiska för japanskatalare, eftersom ett mer svensklingande uttal, [søɕi], faktiskt hade varit likare källspråkets [su̠β̚ɕi]. En intressant observation som

författaren har gjort är dock att modersmålstalare av japanska varken brukar reagera eller rätta detta uttal. Skulle detta kunna bero på att de uppfattar [u] i svenskans [suçi] som [uɸ̥]?

Ett bra, enkelt tecken i IPA för svenskans <u> verkar inte finnas och tyvärr gäller detsamma för japanskans "u", därför kommer japanskans "u" fortsättningsvis i denna uppsats skrivas precis som det gör i det allmänt vedertagna transkriptionssystemet Hepburn, nämligen som "u". När nu detta problem har tagits upp kan det tyckas vara lämpligt att hitta ett bra tecken i IPA för japanskans "u", men detta faller utanför denna uppsats omfattning.

Ovanstående oenigheter när det gäller svenskans <u> och japanskans "u" och att flera konsonantljud har tilldelats komplicerade symboler, t.ex. [ɸ] för "f", är anledningen till att Hepburn är det transkriberingssystem som används i denna uppsats. För det uppmärksamma örat kanske [ɸ] och [f] inte alls tycks vara lika, men detta är i sig ett exempel på att tvärspråklig perception är subjektiv och på att det som tycks låta likadant i den enas öra, kanske inte uppfattas på samma sätt av en person med en annan språklig bakgrund.

2.1.3 Hepburn med modifikationer

Följande modifikationer är nästintill identiska med den föregående uppsatsens (Lysell 2013) modifikationer av Hepburn, men för att vara extra tydlig har följande förändringar av Hepburn gjorts för transkribering av japanska i denna uppsats:

- Samtliga långa vokaler skrivs utan diakritiska tecken, vilket betyder att <おお> [o:] skrivs "oo" och <おう> [o:] skrivs "ou".
- Platsnamn med vedertagna svenska stavningar behåller dessa. (T.ex. Tokyo.)

Utöver förändringarna ovan gäller dessa ytterligare förändringar endast transkriberingen av enkätsvaren och i analysdelen:

- En skillnad på stora och små tecken kommer anges, så <ア ア> skrivs därför "Aa" med en blandning av stora och små bokstäver.
- Vokalförlängningsstreck skrivs ut även i transkriberingen och redovisas på det sätt som informanten svarade. Om en informanten svarar med <ー> kommer alltså samma tecken redovisas bland svaren och om någon informant svarar med <〜> kommer alltså det tecknet att redovisas.
- <ウ オ> skrivs som "Uo" för att skilja det från <ヲ> som skrivs som "WO".

Nedan följer ett exempel på hur förändringarna realiserar i transkriberingen av enkätsvaren.

	Tabell 15	
Katakana	アー	イイ
Transkribering	Aー	li

2.1.4 Vokaler

Som nämnt ovan finns det problem om vilken tecken som japanskans "u" ska redovisas med. För enkelhetens skull har författaren till den här uppsatsen valt att använda just /u/ även när det gäller fonem, men med det sagt har japanskans "u" fortfarande få likheter med [u].

Japanskan har fem vokaler: /a/, /i/, /u/, /e/ och /o/. Dessa vokaler kan även förekomma i långa varianter, men uppvisar då ingen kvalitetsskillnad till skillnad från de svenska vokalerna.

För att få en bild av hur japaner uppfattar vokaler som inte finns i japanskan, hjälper lånord, från språk med fler vokaler än i japanskan, en på vägen.

Den belgiska huvudstaden heter ブリュッセル (buruyusseru) på japanska. Förutom alla inskottsvokaler som används, har vokalen [ɣ] i det nederländska ordet Brussel skrivits som "yu" i det japanska namnet.

Eftersom det anses häftigt att använda engelska i Japan, finns många exempel på engelska omskriven i kana. Det engelska ordet "bird" skrivs バード (baado). [ɜ:] skrivs alltså som /aa/ i det här fallet.

Det engelska "ear-phones" har i den japanska varianten イヤホン (iyahon) förlorat sin böjning på slutet, ersatt [f] som skrivs som <ph> på engelska med ett "h" och framförallt gjort om det svenska [e:]-klingande vokalljudet i början till "iya".

Engelskans "art" transkriberas som アート, så här blir [ɑ:] omgjort till "aa".

<ö> transkriberas på en rad sätt. Göteborg har flera olika varianter, bl.a. ヨーテボリ (yootebori) och イエーテボリ (ieetebori). Den tyska staden Köln transkriberas ケルン (kerun). Sammanfattningsvis skrivs <ö> ibland som "o" och ibland som "e".

2.1.5 Transkriberad svenska i läromedel

Förutom den transkriberade svenskan i ortnamnet Göteborg som nämndes tidigare i uppsatsen, finns det förstås fler svenska ord som är transkriberade från svenska till japanska. Svenska lånord i det japanska språket är tyvärr en bristvara, men när det gäller japanska läromedel i det svenska språket finns det mycket information att hämta. Till och med så mycket att materialet här måste begränsas till det som är väsentligt för den här uppsatsen, nämligen hur svenska vokaler transkriberas till japanska.

En anledning till att japaner har svårt att skilja på engelskans /l/ och /r/ är att dessa är allofoner av "r" på japanska, men det också kan vara på grund av att många läroböcker använder sig av katakana för att transkribera engelska till japanska. Eftersom uttalet då blir så olikt engelskans, blir det svårt för japanerna att få ett uttal som är likt en modersmålstalares. Denna metod är också utbredd bland läromedel i andra främmande språk, däribland svenska.

I läroboken Nyuu ekusupuresu suweedengo (Hayami 2007:12-14) kan man läsa om hur man som japan ska tänka när man uttalar svenska vokaler. Här tas alla svenska vokaler upp i tur och ordning och till varje vokal följer fyra exempelord, av vilka två är exempel på vokalen när den är lång och de resterande två är för den korta vokalens uttal. De svenska fonemens IPA-symboler är bestämda av Hayami och inte av författaren till denna uppsats.

Tabell 16: Transkribering av svenska ord i Nyuu ekusupuresu suweedengo

Sv. fonem	Sv. ord	Transkribering	Katakana
ɑ:	mat, fat	MA—TO, FA—TO	マート、ファート
a	katt, tack	KATTO, TAKKU	カット、タック
e:	te, brev	TE—, BURE—VU	テー、ブレーヴ
e	ett, elva	ETTO, ERUVA	エット、エルヴァ
i:	bi, bageri	BI—, BA—GERI—	ビー、バーゲリー
i	fisk, slips	FISUKU, SURIPPUSU	フィスク、スリップス
u:	bok, sko	BO—KU, SUKO—	ボーク、スコ
u	hon, potatis	HON, POTA—TISU	ホン、ポターティス
u:	hus, mus	HIyu—SU, MUyu—SU	ヒュース、ムュース
ø	hund, burk	FUNDO, BURUKU	フンド、ブルク
y:	yta, by	I—TA, BI—	イータ、ビー
y	yxa, syster	IKUSA, SHISUTERU	イクサ、システル
o:	nål, å	NO—RU, O—	ノール、オー
ɔ	stånd, måttband	SUTONDO, MOTTOBANDO	ストンド、 モットバンド
ɛ:	häl, näsa	HE—RU, NE—SA	ヘール、ネーサ
ɛ	ägg, säng	EGGU, SENGU	エッグ、セング
ø:	ö, hö	EE, HE—	エー、ヘー
ø	öst, höst	ESUTO, HESUTO	エスト、ヘスト

Här kan man se att vissa av Hayamis vokaltranskriberingar sammanfaller med varandra, vilket förstås sker eftersom japanskan bara har fem vokaler. Däremot har japanskan en möjlighet att skilja på lång och kort vokal, så varje gång som det svenska ordet har lång vokal används även lång vokal på japanska. Samtliga svenska vokaler transkriberas på samma sätt, om vokallängd bortses, förutom /u:/ som Hayami skriver som "Iyu—" i "hus" och "Uyu—" i mus. Här skiljer sig alltså inte bara vokalvalet sig ifrån /ø/, utan även mellan exempelorden. Detta skulle kunna vara ett tecken på att /u:/ (Hayamis IPA-val) visar upp en större varierad perception från japaner.

I Suweedengo-kaiwashuu (Wikitravel) nämns det att de svenska vokalerna delas in i hårda och mjuka vokaler, däremot har inte lika mycket vikt lagts vid att de även förekommer i långa och korta versioner, vilket går att se på att transkriberingarna av vokalerna endast verkar vara exempel på långa vokaler. Nedan visar en tabell hur Wikitravel har valt att framställa svenskans vokaler. Vissa vokaler har även fått uttalstips.

Tabell 17: Transkribering av svenska ord i Suweedengo-kaiwashuu

Sv. Vokal	Transkribering	Katakana (och eventuell kommentar)
a	A—	アー
e	E—	エー
i	I—	イー
o	O— (U—)	オー (ウー)
u	U—	ウー
y	YUi	ユイ
å	O—	オー
ä	E— (Ett ljud som är mellan A och E)	エー (アとエの中間のような音)
ö	U— (Ett ljud som är mellan U och E)	ウー (ウとエの中間のような音)

I tabellen ovan framstår några vokaler vara svårare än de övriga att förklara med hjälp av det japanska skriftsystemet. /u:/ (o i tabellen ovan) transkriberas som "O— (U—)", alltså med ett extra uttalshjälp inom parentes efter det första förslaget. /y:/ (y i tabellen ovan) transkriberas med två tecken på japanska, alltså som en slags diftong, som "YUi". De två sista vokalerna i tabellen blir först transkriberade med enkla vokalljud som sedan kompletteras med en brasklapp där det står att de är ljud som ligger mellan den nämnda vokalen och en annan vokal.

Att lära sig ett nytt språk med hjälp av katakana är förvirrande av flera anledningar. I exemplen som nämns ovan ser vi att transkriberingarna skiljer sig en del åt beroende på vem som har skrivit dem. Det går även att se att katakana ger allt annat än exakt uttalsinformation på grund av det japanska språkets fonologiska begränsningar.

Ett exempel på ett läromedel som har med uttal transkriberade i katakana i mycket begränsad omfattning är Osaka universitets webblesurs för att plugga svenska på egen hand (<http://el.minoh.osaka-u.ac.jp/flc/swe/> (2014-05-19)). På deras webbsida kan man bl.a. lyssna på modersmålstalaras uttal av svenska ord samtidigt som man får se läpprörelserna både i profil och framifrån (<http://el.minoh.osaka-u.ac.jp/flc/swe/lands/02.html> (2013-05-19)).

2.1.6 Diakritiska tecken

En hypotes om varför det är så är att inlärarna har svårt för de diakritiska tecknen, men varför har just japanerna det när de själva använder diakritiska tecken i sitt eget språk? Nedan följer ett exempel på de diakritiska tecknen som används i japanskan. Märk att de till formen är lika de som vi använder i svenskan, men att de har ett helt annat användningsområde. Istället för att som på svenska ändra uttal på vokaler så används de för att byta konsonant i en stavelse.

Tabell 18: Diakritiska tecken i japanskan

こ
/ko/

こゝ
/go/

ほ
/ho/

ほゝ
/bo/

ほゝ
/po/

I exemplet ovan står de två tecknen <こ> och <こゝ> på den första raden. <こゝ> ses som en variant av <こ>, likt tyskan anser <ö> vara en variant av <o>. <ゝ> gör så att <こ> blir det tonande <こゝ>. På den nedre raden står <ほ> i sammanlagt tre varianter, först i sin originalform utan varken <ゝ> eller <ゝ>. Till höger om <ほ> står <ほゝ>, som alltså är <ほ> med <ゝ>. Till skillnad från det tidigare exemplet går det här inte att säga att <ゝ> gör <ほ> tonande, men däremot är <ほゝ> en tonande variant av <ほ>.

2.2 Tvärspråklig perception

Sebastián-Gallés (2005:546) påpekar att det redan i Bibeln står om att efraimiternas brytning resulterade i att de kunde skiljas ifrån en annan folkgrupp och dödas just för att de inte kunde uttala ett ord som en modersmålstalare kunde. Att sättet som tal uppfattas på bestäms av ens modersmåls fonologiska struktur kan tyckas vara självklart, men Segui et al (2001:195) skriver att denna slutsats är en av de viktigare framstegen i modern psykolingvistik, både från ett teoretiskt och metodologiskt perspektiv. Segui et al (2001:195) nämner att barn under sina första månader i livet verkar ha en förmåga att kunna skilja mellan talkontraster som inte finns i barnens modersmål, men att denna förmåga verkar avta hastigt och att barn som är mellan tio och tolv månader redan har förlorat denna förmåga.

Likt efraimiterna, som inte kunde skilja på två språkljud enligt Bibeln, har dagens japaner svårt för att skilja på engelskans /l/ och /r/. Detta har gett upphov till mycket forskning, däribland forskning där japaner tränas att höra skillnad på dessa fonem (Lively et al. 1994). Det finns även en studie där forskare (Aoyama et al. 2004) har testat en hypotes som innebär att fonetiska segment som är olika dem som finns i ens modersmål är enklare att lära sig än dem som lika de fonetiska segment som liknar ens modersmåls fonetiska segment. Genom att lära modersmålstalare av japanska engelskans /r/, eftersom det anses vara längre ifrån japanskans /r/, lyckades man se framgång hos modersmålstalare av japanska som bodde i USA.

Således går det att säga att japaners oförmåga att kunna skilja på engelskans /l/ och /r/ är ett exempel på den fonologiska dövhet som uppstår när en talare inte kan skilja mellan språkljud på grund av sin språkliga bakgrund.

2.2.1 Talillusion

Segui et al (2001:198) nämner att när en person tolkar ett språk som inte är ens modersmål, så förekommer en förvandlingsprocess som namnges som fonotaktisk assimilation. Enligt Segui et al finns det tre typer av fonotaktisk assimilation. Den första är att lyssnaren ignorerar individuella fonem eller intonationsmönster som finns i signalen. Den andra är att lyssnaren uppfattar fonem som inte har någon akustisk motsvarighet i signalen. Den sista tredje är att förvandla ett fonem till ett annat.

För att kunna prata teoretiskt om dessa fenomen, behöver vi termer för dem. Sebastián-Gallés (2005:547) tar upp dövhet (deafness), hägring (mirage) och mutation (samma på engelska) som tre talillusionskategorier.

Ett exempel, som redan har nämnts, på dövhet är japaners ihopblandning av /l/ och /r/. Med andra ord hör de ingen skillnad på fonemen eftersom båda motsvaras av samma fonem i deras eget språk. Många svenskar har samma sorts svårighet med engelskans /s/ och /z/, vilka båda kan uppfattas som /s/.

Hägring är när lyssnaren skapar information som egentligen inte finns där. Även detta gör japanska talare när de hör konsonantkluster som inte japanskan godkänner. Ett exempel är att japanskatalare lägger till in vokaler för att kunna ta sig igenom konsonantklustren enklare, t.ex. när en japan vill säga "max" på engelska blir det "makkusu" på japanska, då med ett "u" på slutet och mellan "kk" och "s". Segui et al (2001:198) tar upp flera japanska exempel på liknande fenomen, bl.a. att engelskans "drama" blir "dorama", men att japanskan inte skulle tillåta stavelseinitiala kluster (Segui et al:198) är ett faktum som borde undersökas i mer detalj eftersom t.ex. det japanska ordet "kusai" ofta realiseras med ett försvagat "u". Just denna undersökning fallar dock utanför denna uppsats omfattning.

Mutation är när ett språkljud ändras till ett annat språkljud. T.ex. kan många som lär sig japanska som ett främmande språk aldrig uttala konsonantklustret /rj/ som återfinns i ord som "ryokou" som betyder resa. Här kan det bli uttal där

antingen /r/ eller /j/ faller bort så att man får uttal som [joko:] eller [roko:]. I just det här exemplet förekommer också hägring hos många inlärare. Det vanligaste uttalet vid hägring är [rijoko:].

Den främsta skillnaden mellan Segui et al och Sebastián-Galles teorier är att de är namngivna i Sebastián-Galles verk, men de överensstämmer inte helt. Segui et al (2001) skriver om orsaker till en avvikande perception, medan Sebastián-Gallés redovisar resultaten av Segui et al:s orsaker. T.ex. så kan Sebastián-Galles hägring förklaras av Segui et al:s exempel när lyssnaren uppfattar ljud som inte finns och Sebastián-Gallés mutation med Segui et al:s fonemförvandling. När det gäller sambandet mellan Sebastián-Gallés dövhet och Segui et al:s ignorering, så tycks det inte vara lika uppenbart som de övriga exemplen. En ignorering av fonem skulle kunna resultera i samtliga Sebastián-Gallés kategorier. T.ex. så skulle en japans ihopblandning av engelskans /l/ och /r/ bero på en ignorering av de engelska fonemens skillnad och även hägring och mutation skulle kunna förklaras med att lyssnaren ignorerar skillnaden mellan sitt modersmål och det främmande språket ifråga.

En fråga som lätt kan uppkomma är vad det nu är för nytta med att inte höra skillnad på alla världens språks olika fonem, men då kan man samtidigt ställa sig frågan om hur länge människan har haft nytta av att hålla ordning på en så stor språklig variation. En rimlig hypotes kan tyckas vara att ens språkliga fonemperception förenklas för att underlätta kommunikation med en rad olika individer som har uttalsskillnader. En talare har en fördel av att sortera in olika allofoner i samma fack för att lättare kunna förstå vad människor säger.

Ovanstående exempel rör tvärspråklig perception när det gäller konsonanter, men hur ser det ut med vokaler? Hur japaners perception av engelska, ett relativt närbesläktat språk till svenskan, är mer väldokumenterat än deras perception av svenska, så därför skulle det vara av vikt att analysera japaners perception av svenska. Informanterna skulle kunna tänka ge exempel på de ovanstående kategorierna i sin perception av de svenska vokalerna, men också

uppvisa tecken på nya tvärspråkliga perceptionskategorier som skulle kunna vara värda att beskriva.

3. Metod

För att ta reda på hur japaner uppfattar svenska vokaler gjordes en webbenkät där informanterna fick lyssna på en ljudfil med tio svenska vokalljud och sedan skriva hur de tycker vokalerna låter med katakana (en japansk stavelseskrift). Japanerna har dels ett eget sätt att använda de romerska bokstäverna på (se 2.2 Transkribering) och dels är de påverkade av de engelska namnen på bokstäverna, eftersom japanerna lär sig dem i skolan. Med hjälp av denna sorts undersökning får inte informanterna reda på hur vokalljuden ser ut som bokstäver i det svenska alfabetet, och därmed skulle nya mönster, av vilka vokalljud som är lika och vilka som inte är det, kunna uppstå. Anledning till att denna undersökning utförs genom en webbenkät är på grund av att det går snabbt att sprida en webbenkät med hjälp av sociala nätverk som Facebook och Twitter, så att människor från hela Japan och med olika bakgrund kan delta genom att webbenkäten skickas vidare.

3.1 Webbenkätens uppbyggnad

Webbenkätens uppbyggnad är i stort sett identisk med enkätundersökningen, som till viss del ligger till grund för den här studien, vilken sammanställdes av författaren 2013, så därför följer information om webbenkätens uppbyggnad som ett citat (Lysell 2013:8-9) nedan.

På Google Drive är webbenkäten med tillhörande ljudfil uppladdad. Enkäten består av två delar, varav den sista går ut på att informanterna ska lyssna på en ljudfil där tio svenska vokalljud finns inspelade.

Den andra delen består först av en ljudfil som ska laddas ner för att informanterna sedan ska lyssna på den samtidigt som de fyller i de olika svarsfälten med hur de tycker att vokalerna låter med hjälp av katakana. Ljudfilen gick dessvärre inte att klistra in direkt i enkäten, och tyvärr inte ens att klistra in som länk, så deltagarna har blivit uppmanade att kopiera adressen och klistra in den i ett nytt fönster eller ny flik i sin webbläsare för att kunna ladda ner filen. Före varje vokalljud i inspelningen nämns vilket nummer vokalen har, så att det ska gå lätt att hitta rätt i

enkäten. Det står i instruktionerna att ljudfilerna får spelas upp hur många gånger som helst, att vokalförlängarstrecket (ー) är ett tillåtet tecken och förstås att svaren måste vara skrivna med katakana.

Följande text möts informanterna av på samma sida av webbenkäten där de ska fylla i hur de uppfattar de svenska vokalljuden:

Japansk originaltext

https://docs.google.com/open?id=0B_oeZ9zruDGZWE9EeVQwZS1KRWc (リンクをコピーして、他のウィンドウやタブに貼り付けて開けてください。) 上記の音声ファイルをダウンロードして、順番通り母音を聞いてください。何回聞いてもいいです。速度が速くて、入力する時間が足りない場合は音声ファイルを一時停止してください。以下の各フィールドに母音を全角カタカナ 3 文字以内で表してください。長音符 (ー) を使ってもかまいません。ローマ字で入力しないでください! カタカナで答えてください。

Svensk översättning

https://docs.google.com/open?id=0B_oeZ9zruDGZWE9EeVQwZS1KRWc (Kopiera länken, klistra in den i ett nytt fönster eller flik och öppna den.) Ladda ner den ovanstående ljudfilen och lyssna på vokalerna i ordning. Det går bra att lyssna hur många gånger du vill. Om tiden inte räcker till för att skriva eftersom det går för snabbt, var god och pausa filen. Fyll i varje fält nedan med tre katakana i full bredd för att beskriva vokalerna. Det går även bra att använda vokalförlängarstrecket (ー). Skriv inte med romerska bokstäver! Svara med katakana.

Författaren har genom egen erfarenhet upplevt att nedanstående svenska vokalpar är svåra att urskilja för japaner.

1. /ɑ:/ och /o:/
2. /i:/ och /y:/
3. /u:/ och /ʌ:/
4. /a/ och /ɛ:/
5. /ø:/ och /e:/

Det är bara ett artikulatoriskt särdrag som skiljer vokalerna i varje par åt, vissa vokaler har en större artikulatorisk närhet än de andra, men även de med större skillnad än t.ex. /i:/ och /y:/, vilka bara skiljs åt av rundning, visar inte heller upp någon stor skillnad. Liten artikulatorisk skillnad mellan vokaler kan tänkas ge liten perceptorisk skillnad.

I den första undersökningen var inte vokalparen blandade, vilket innebär att lika vokaler kommer direkt efter varandra. Detta kan tänkas uppmuntra informanterna till att beskriva liknande vokalerna på skilda sätt, just eftersom det vore konstigt att svara på samma sätt två gånger i rad. Detta avspeglades sig på den tidigare undersökningens resultat, i vilket det gick att se att informanterna i många fall ansträngde sig för att beskriva liknande vokaler på olika sätt. Därför har författaren valt att blanda om vokalernas ordning på ett sådant sätt att två liknande vokaler inte kommer bredvid varandra.

Ordningen som vokalerna har presenterats för informanterna på har bildats genom att den andra vokalen i varje vokalpar har tagits ut. Författaren har börjat med vokalpar 5, sedan gått till vokalpar 1, efter det vokalpar 4 och så vidare tills den andra vokalen i samtliga vokalpar har tagits ut. Således är de fem första vokalerna i denna uppsats undersökning /e:/, /o:/, /ɛ:/, /y:/ och /ʌ:/. Därefter har samma procedur upprepats för den första vokalen i varje vokalpar, så att de resterande fem vokalerna presenteras i följande ordning: /ø:/, /ɑ:/, /a/, /i:/ och /u:/.

På grund av att inspelningen av vokalljuden som användes till den första undersökningen innehöll en del brus, gjordes en ny inspelning av författaren med högre kvalitet.

När det gäller kön fanns bara alternativen kvinna och man i den tidigare undersökningen, men i den här undersökningen finns även möjligheten att välja "annat" som kön. Detta på grund av att författaren i en tidigare

undersökning (Lysell 2012) har erfarenhet av att informanter har valt att avstå från att fylla i man eller kvinna.

I den tidigare undersökningen (Lysell 2013) ombeddes informanterna att fylla i vilka främmande språk de hade studerat, men i denna undersökning uppmanades informanterna att även specificera hur länge de har läst sina eventuella främmande språk.

För att informanterna ska kunna delta utan att oroa sig för att materialet används till något annat än vad det är tänkt har samtliga deltagare haft möjligheten att läsa igenom följande text i början av undersökningen:

Japansk originaltext

このアンケートは、ヨーテボリ大学の言語学Cの個人研究として行なうものです。個人の評価などを付けることは一切ありません。また、データを本研究以外の目的に使用することもありません。第1回の調査に参加した人も参加できます。

どうぞよろしく申し上げます。

Svensk översättning

Denna enkät görs som en del av det självständiga arbete som ingår i Göteborgs universitets C-kurs i lingvistik. Inga individer kommer på något sätt betygsättas. Materialet kommer inte heller användas för något annat mål än denna forskning. Deltagare från den första undersökningen är också välkomna att delta.

Tack så mycket.

Följande information fick informanterna fylla i:

- Ålder (Informanten skriver in eget svar)
- Kön (Kvinna, Man, Annat)
- Födelseän (Japanskt län, om utanför Japan ange land)
- Utlandsvistelse (Ja, Nej)
- Sverigevistelse (Ja, över ett halvår, Ja, under ett halvår, Nej)
- Svenskstudier (Ja, Nej)
- Studerat utländskt språk förutom engelska och detta/dessa språks studietids längd (Informanten skriver in eget svar)

Om en informant svarar att han eller hon har vistats i Sverige kan informanten antingen välja att han eller hon har gjort det i över ett halvår eller under ett halvår. De japaner som har vistats i Sverige en kortare tid, under ett halvår, har varken haft en chans att få vänja sig vid det svenska språket eller läsa svenska under en längre period, och därför har denna indelning gjorts.

4. Resultat

4.1 Allmänna kommentarer

Enkätundersökningen genomfördes under perioden 27:e mars till 12:e maj 2014. Undersökningen har delats på författarens facebookside och twitterkonto, där läsare av inlägget inte bara har uppmanats att delta i undersökningen utan att även sprida vidare informationen. Några personer undrade i samband med inläggen på de sociala nätverken om det gick bra att vara med trots att de inte kunde svenska, vilket författaren i samtliga oklara fall förklarade för de blivande informanterna att det gick bra. Detta ledde till att det även lades till som information i inläggen att det gick bra att vara med i studien utan någon kunskap av det svenska språket. Med tanke på att denna undersökning, alltså den andra undersökningens, utformning är lik den första, har det även påpekats i inläggen att även de som var med i den första undersökningen var välkomna att delta igen. För att kontrollera hur många som redan hade varit med i den tidigare studien frågades samtliga informanter om de hade deltagit i den tidigare studien, vilket var fallet för sju av 55 informanter.

Det verkar inte som om någon har blandat ihop vokalljuden och svarsalternativen.

4.2 Informanterna

Av de 58 svar som kom in, är 55 med i slutresultatet. Av de fyra svaren, som inte är med, är två inte med p.g.a. att de dels kunde identifieras komma från samma person, men även p.g.a. att informanten hade brutit mot regeln att det bara var tillåtet att använda sig av max tre st. katakana. Ytterligare ett svar ströks eftersom informanten hade angett sitt namn istället för ålder.

Informanterna kan refereras till med nummer som har tagits ifrån sammanfattningen av informanternas svar på Google Drive. Numreringen börjar dock på 2 och har två luckor p.g.a. informantbortfall. Detta betyder att den första informanten har nummer 2 och att det inte finns någon informant som är med i resultatet som har nummer 6, 17 eller 18.

Informanternas åldrar är mellan 19 och 55 år, med en medianålder på 23 år. 28 män och 27 kvinnor är med i resultatet.

I den förra undersökningen var Tokyo det län som flest informanter angav som sitt födelse-län, men den här gången har Tokyo stärkt sin position med 16 av 55 informanter, vilket förra gången var 7 av 44 informanter. Därefter kommer Kanagawa som är ett folkrikt län precis bredvid Tokyo. Okinawa är, likt den förra undersökningen, överrepresenterat och har bidragit med fler informanter än t.ex. Osaka län som har mer än sex gånger så hög befolkning. Den här undersökningen har lyckats få in svar från 22 av Japans 43 län, vilket är tre län färre än den första undersökningen.

Tabell 19: Informanternas födelselän

Platsnummer	Län	Antal informanter
1	Tokyo	16
2	Kanagawa	5
3	Hyougo	4
3	Okinawa	4
4	Osaka	3
5	Aichi	2
5	Chiba	2
5	Fukuoka	2
5	Hokkaidou	2
5	Saitama	2
5	Shizuoka	2
6	Akita	1
6	Ehime	1
6	Gifu	1
6	Gunma	1
6	Hiroshima	1
6	Ibaraki	1
6	Kagoshima	1
6	Kouchi	1
6	Nagasaki	1
6	Nara	1
6	Tochigi	1

53 av 55 personer uppgav att de hade varit utomlands. De resterande två personerna svarade inte på denna fråga, vilket kan tolkas som att de inte har varit utomlands.

Under denna undersökning bestod en majoritet av informanterna av personer som inte har varit i Sverige, nämligen 32 av 55 personer. 23 personer hade varit i Sverige, varav 15 av dem hade varit i Sverige i mer än sex månader. Under den första undersökningen hade däremot fler än hälften varit i Sverige, nämligen 29 personer, av vilka 21 hade varit i Sverige under en period som var kortare än ett halvår och åtta personer under en period över ett halvår. 25 personer hade aldrig varit i Sverige av de 54 svar som fanns med i slutresultatet till den tidigare undersökningen.

28 personer hade studerat svenska och 26 personer hade inte det. Bara tre personer uppgav att de inte har studerat något utländskt språk förutom engelska.

Av informanterna hade 36 personer aldrig studerat svenska, men 19 personer angav att de hade det.

Även i den första undersökningen fanns möjligheten att ange studerade språk förutom engelska, men i den andra undersökningen uppmanades även informanterna att fylla i hur länge de har läst språken. Informanterna har läst många olika språk, men de språk som är mest utbredda är, överraskande nog, de språk som även är vanliga språk att studera i grund- och gymnasieskolan i Sverige med undantag för kinesiska och koreanska. Kinesiska, tyska, franska och koreanska har alla lästs av mer än tio informanter per språk. Förutom engelska och svenska har informanterna tillsammans studerat tjugo olika språk.

Tabell 20: Informanternas studerade språk

Plats	Språk	Personer
1	Kinesiska	15
2	Tyska	15
3	Franska	13
4	Koreanska	10
5	Spanska	4
6	Italienska	3
7	Danska	2
7	Latin	2
7	Ryska	2
7	Turkiska	2
7	Thailändska	1
8	Grekiska	1
8	Malajisk indonesiska	1
8	Malajiska	1
8	Japanskt teckenspråk	1
8	Amerikanskt teckenspråk	1
8	Esperanto	1
8	Portugisiska	1
8	Urdu	1
8	Finska	1

12 personer angav inte att de hade studerat något annat främmande språk än engelska.

4.3 Vokalerna

4.3.1 Vokal 1

Tabell 21: Vokal 1 [e:]

	I	IE	Övrigt		
I—	24	I—E	3	I—RU	3
I	3	I—e	11	YU—	2
Ii—	1	Ie—	1	I—U	1
I~	1	IE—	1	Iyu—	1
		I~e	1	I—A	1
				E—	1
Totalt	29	Totalt	17	Totalt	9

Författaren hade förväntat sig att [e:] och [ø:] skulle blandas ihop av informanterna, men så verkar inte fallet vara. Flest informanter svarar med "I" och en majoritet markerar också vokalens kvantitet med <—>. Två stora tendenser kan skönjas bland svaren, nämligen att informanterna antingen svarar med "I" eller med en blandning av "I" och "E".

4.3.2 Vokal 2

Tabell 22: Vokal 2 [o:]

	O	OU	OA		
O—	42	Ou—	1	Oa—	1
O	5	O—u	2		
O~o	1	O—U	1		
O~	1	O—uO	1		
Totalt	49	Totalt:	5	Totalt:	1

[o:]s svar sammanfaller i mycket liten grad med [ɑ:]s svar. "O—" är det klart vanligaste svaret med svar från hela 42 informanter. En annan företeelse som är värd att notera när det gäller den här vokalen är att samtliga informanter väljer att beskriva [o:] med "O", sen ligger oenigheten i om det uppfattas som en monoftong eller diftong, vilket har gett upphov till uppdelningen i de tre grupperna O, OU och OA.

4.3.3 Vokal 3

Tabell 23: Vokal 3 [ɛ:]

Lång vokal		Kort vokal		Övrigt	
E—	46	E	4	IE—	1
E~	1			uE—	1
E~tsu	1				
e—	1				
Totalt	49	Totalt	4	Totalt	2

[ɛ:] och [a] har helt olika svar från informanterna, vilket går emot författarens förväntan. Variationen av svar är inte stor, speciellt inte med tanke på att samtliga svar innehåller antingen "E" eller "e". Hela 46 informanter svarar med "E—".

4.3.4 Vokal 4

Tabell 24: Vokal 4 [y:]

I		UI		U		Övrigt	
I—	23	uI—	3	U—	4	EO—	1
li—	2	Ui—	2	U	2	eU—	1
i~	1	Iu—	2	Uu—	2		
i~—	1	YUi—	2				
I	1	Ui—	1				
I—i	1	Uyu—	1				
		IU—	1				
		iU—	1				
		YU	1				
		YUu—	1				
		yuI—	1				
Totalt	29	Totalt	16	Totalt	8	Totalt	2

Att informanterna har svarat på så olika sätt visar på att [y:] är svår att beskriva med katakana, men det ger en fingervisning på vilka japanska vokaler som informanterna tycker sig uppfatta när de hör [y:]. Svaren har här delats in i fyra grupper efter vilka vokaler informanterna har tagit med i sina svar, precis som för de andra vokaler i den här undersökningen, men här varierar ordningen mellan "I" och "U" i informanternas svar i UI-gruppen. [y:] och [i:] är det vokalpar där informanternas svar visar mest överrensstämmelse, vilket kommer diskuteras i detalj i diskussionsdelen av denna uppsats.

4.3.5 Vokal 5

Tabell 25: Vokal 5 [ɤ:]

U		UI		UE		Övrig E-kombination	
U—	22	iU—	3	Eu—	3	E—	2
U	4	Uyu—	2	Ue—	2	Ei—	1
uU—	2	Iu—	1	uE—	2	E—RU	1
u~	1	Ui	1	eu~	1	uyuE—	1
U" —	1	YUu—	1	eU—	1	Ie—	1
Uu—	1	yuU—	1				
Totalt	31	Totalt	9	Totalt	9	Totalt	6

[ɤ:] och [u:] är ett vokalspar som både märker ut sig med många "U"-svar, vilket kommer presenteras i detalj i diskussionsdelen. Vid en första anblick tycks [ɤ:] uppfattas som "U" av informanterna, vilket också är fallet, men samtidigt visar denna vokal upp en stor variation bland informanternas svar. 31 informanter uppfattar [ɤ:] som en monoftong som innehåller "U" eller "u". Bland dessa svar utmärker sig "U—" som det allra vanligaste svaret med 22 svar. Utöver U-gruppen som innehåller flest följer i storleksordning UI-, UE- och E-gruppen.

4.3.6 Vokal 6

Tabell 26: Vokal 6 [ø:]

E		UE		U		AE		OE	
E—	21	Eu—	3	U—	4	aE—	2	Eo—	4
E	2	uE—	2	U	1	Ae—	1	oE—	1
E" —	1	Ue—	1	VU—	1	eaE—	1		
ee~	1	eU—	1			Ea—	1		
		Ue	1						
		E—u	1						
Totalt	25	Totalt	9	Totalt	6	Totalt	5	Totalt	5
O/OA		A/AU							
o~	1	Aa—	1						
oa—	1	AU—	1						
oA—	1								
Totalt	3	Totalt	2						

Författaren hade förväntat sig att [ø:] och [e:] skulle blandas ihop av informanterna, men så verkar inte fallet vara. Svaren till [ø:] visar upp en stor variation, inte bara till antalet svar utan också genom att perceptionen av [ø:] varierar stor mellan informanterna. De 25 svar som endast bestod av vokalen "E"

hörde till den största gruppen svar. Den nästa största gruppen innehåller svar med U, därefter följer ett antal grupper där [ø:] uppfattas som en diftong, nämligen UE-, AE- och OE-gruppen.

4.3.7 Vokal 7

Tabell 27: Vokal 7 [ɑ:]

A		OA		O	
A—	34	Ao—	5	O—	5
A	1	Oa—	1	O	2
A~	2	oA—	1	Totalt	7
		aO—	1	Övrigt	
		AO—	1	oU—	1
				E—	1
Totalt	35	Totalt	9	Totalt	2

[ɑ:]s svar sammanfaller i mycket liten grad med [o:]s svar. Istället kan man se att en majoritet, 35 informanter, beskriver [ɑ:] med "A". Därefter följer svar som är kombinationer av både "A" och "O" och svar med "O".

4.3.8 Vokal 8

Tabell 28: Vokal 8 [i:]

I		U		IU		Övrigt	
I—	19	U—	10	IU—	2	Ie—	2
I	2	U	1	uI—	2	A—	1
iI—	1	RU—	1	Iyu—	2	Eu—	1
(HI)I—	1	NU" —	1	Iu—	1	Ue—	1
ii—	1			ui—	1	Uie	1
i—	1			VUi—	1		
i~	1						
i~~	1						
Totalt	27	Totalt	13	Totalt	9	Totalt	6

[i:] och [y:] är det vokalpar där informanternas svar visar mest överrensstämmelse, vilket kommer diskuteras i detalj i diskussionsdelen av denna uppsats. Förutom den stora I-gruppen med totalt 27 svar, är svaren även, liksom [y:], grupperade i en U-, IU- och Övrigt-grupp.

4.3.9 Vokal 9

Tabell 29: Vokal 9 [u:]

U		O		UO		Nasaler	
U—	14	O—	3	Uo—	3	N—	8
U	3	WO—	1	uo—	2	MU—	1
Uu—	2	o—	1	Ou—	1	MO—	1
uU—	1	O"—	1	ou~	1	NU—	1
Uu	1	Totalt	6	OU—	1	oN—	1
u—	1	A/OA				N"—	1
VUu~	1	a—	1				
VUU—	1	A—	1				
VUu—	1	oa—	1				
Totalt	25	Totalt:	3	Totalt	8	Totalt	13

[ɥ:] och [u:] är ett vokalspar som både märker ut sig med många "U"-svar, vilket kommer presenteras i detalj i diskussionsdelen. Förutom den överlägset största U-gruppen, tyder undersökningen på att [u:] har en tendens att uppfattas som nasal, vilket kan ses i de 13 svar som innehöll nasaler. Utöver det är svaren indelade i UO-, O- och A/OA-gruppen.

4.3.10 Vokal 10

Tabell 30: Vokal 10 [a]

Glottal klusil		Kort vokal	
Atsu	39	A	13
NAtsu	1		
AHAtsu	1		
tsuA	1		
Totalt	42	Totalt	13

[a] och [ɛ:] har helt olika svar från informanterna, vilket går emot författarens förväntan. Här har informanterna varit uppmärksamma och tydligt markerat att [a] skiljer sig från de övriga vokaler i undersökningen genom dess kvantitet. Informanternas svar har alltså ingen stor variation. Ingen informant angav att [a] var en lång vokal, och en majoritet beskrev t.o.m. [a] med en glottal klusil som i en majoritet av fallen placerades efter vokalen.

5. Diskussion

5.1 Vilka vokaler låter lika?

Det vokalpar som visar upp mest likartade svar, och därmed kan tänkas uppfattas på samma sätt av informanterna, är [i:] och [y:], följt av [u:] och [ʊ:]. Dessa vokalpar kommer att analyseras ytterligare i 5.1.6, men först följer fyra diagram per vokalpar, varav två är sammanställningar av resultatet från den första undersökningen och två är en sammanställning av den andra undersökningen. För varje vokalpar kommer först en redogörelse för likheterna mellan informanternas svar för undersökning 2 göras och sedan kommer en jämförelse mellan undersökning 1 och 2 genomföras.

Vokalparen som förväntas uppfattas på ett liknande sätt kommer nedan att presenteras tillsammans i samma ordning som de presenterades i den första undersökningen, men numren som vokalerna har tilldelats är desamma som i denna undersökning, vilket för tydlighetens skull även redovisas här nedan:

Vokal 7 & 2: [ɑ:] & [o:]

Vokal 8 & 4: [i:] & [y:]

Vokal 9 & 5: [u:] & [ʊ:]

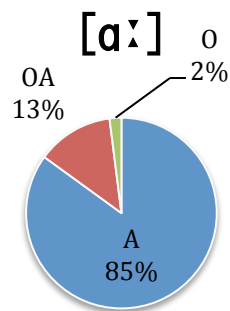
Vokal 10 & 3: [a] & [ɛ:]

Vokal 6 & 1: [ø:] & [e:]

Eftersom den första undersökningen hade 54 svar och den andra 55 svar har de två undersökningarnas antal svar räknats om till procent. I de flesta fall har decimaler avrundats till närmaste heltal, i de fall då denna avrundning har gett en summa som inte har varit 100 har en decimal behållits. I de fall då ingen av föregående metoder har gett summan 100 har avvikelserna begränsats till 0,1 procentenheter.

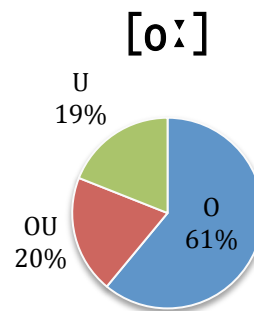
5.1.1 Vokal 7 & 2: [ɑ:] & [o:]

Vokal 7 (Undersökning 1)

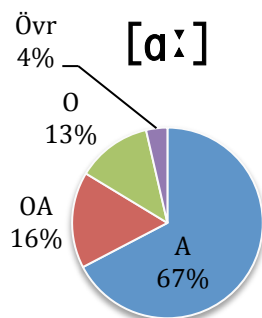
Figur 4

Vokal 2 (Undersökning 1)

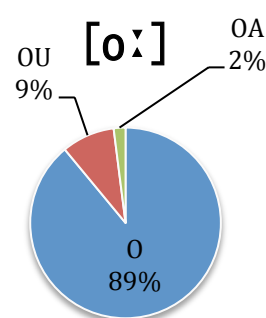
Figur 5

Vokal 7 (Undersökning 2)

Figur 6

Vokal 2 (Undersökning 2)

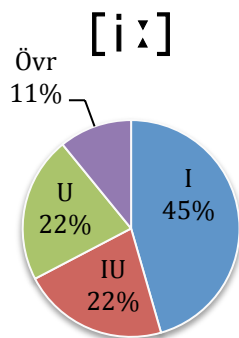
Figur 7

Trots att [ɑ:] och [o:] tenderar att få samma sorts grupper av svar, är det inte samma sorts svar som är i majoritet för båda vokalerna. [ɑ:] beskrivs av en majoritet med "A", och [o:] beskrivs av en majoritet av "O".

I den första undersökningen visade [ɑ:] och [o:] upp mindre likheter än vad de gör i den andra undersökningen. Framförallt har svar som innehåller "O" ökat från 15% till 29%, vilket alltså är en ökning med 14 procentenheter.

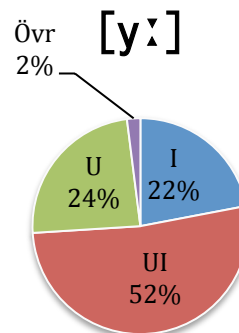
5.1.2 Vokal 8 & 4: [i:] & [y:]

Vokal 8 (Undersökning 1)

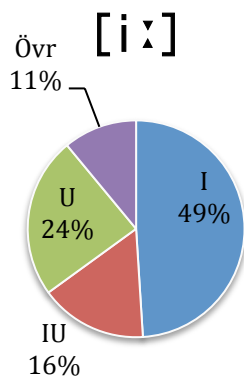
Figur 8

Vokal 4 (Undersökning 1)

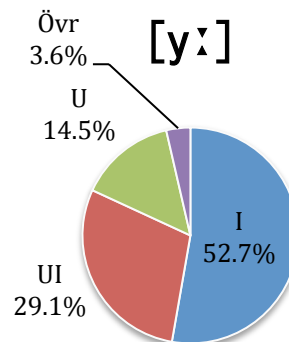
Figur 9

Vokal 8 (Undersökning 2)

Figur 10

Vokal 4 (Undersökning 2)

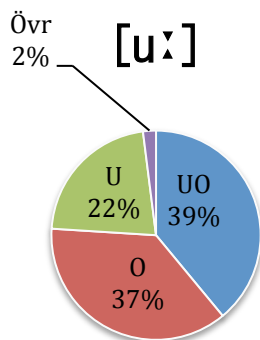
Figur 11

[i:] och [y:] är de vokaler som visar upp mest likartade svar, och därmed också de vokaler som kan tänkas uppfattas på ett liknande sätt av japaner. "I" är det vanligaste svaret för båda vokalerna, medan "U" är näst vanligast för [i:] och "UI" är näst vanligast för [y:].

Trots att [i:] och [y:] verkade ha uppfattats på olika sätt i den första undersökningen, har informanterna i den andra undersökningen beskrivit båda vokalerna med hjälp av endast "I" i nära hälften av fallen. "UI"-kombinationen minskade med 6 procentenheter för [i:], och med 22,9 procentenheter i [y:]s fall.

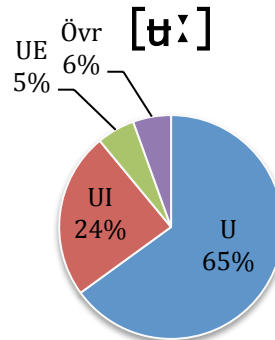
5.1.3 Vokal 9 & 5: [u:] & [ʊ:]

Vokal 9 (Undersökning 1)

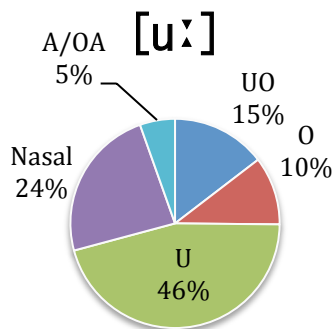
Figur 12

Vokal 5 (Undersökning 1)

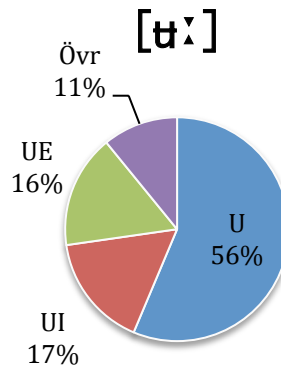
Figur 13

Vokal 9 (Undersökning 2)

Figur 14

Vokal 5 (Undersökning 2)

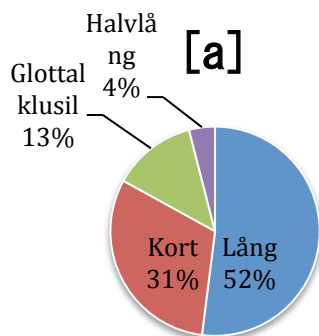
Figur 15

[u:] och [ʊ:] har båda beskrivits med samma slags vokal av informanterna, nämligen "U". Därefter skiljer sig svaren nämnvärt. T.ex. hade [u:] en större tendens att beskrivas med nasaler och [ʊ:] beskrevs i större utsträckning än [u:] som en diftong, som då innehöll någon av de främre vokalerna "I" eller "E".

Även vokalparet [u:] och [ʊ:] skiljer sig från resultatet från den första undersökningen på det sättet att de uppfattas mer lika av informanterna. 24% av informanterna uppfattade en nasal i [u:], vilket var något som man inte kunde se i lika stor utsträckning i den första undersökningen.

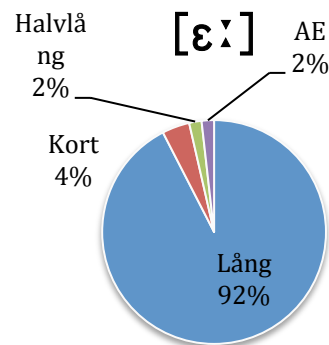
5.1.4 Vokal 10 & 3: [a] & [ɛ:]

Vokal 10 (Undersökning 1)

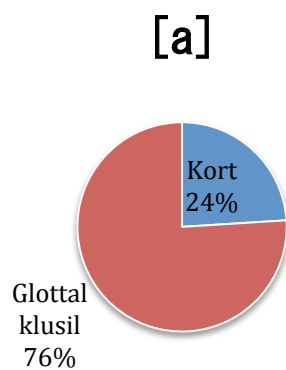
Figur 16

Vokal 3 (Undersökning 1)

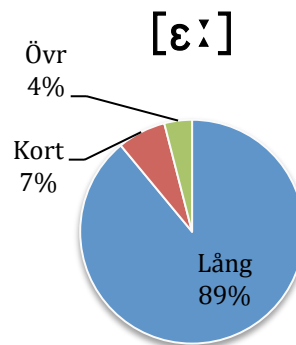
Figur 17

Vokal 10 (Undersökning 2)

Figur 18

Vokal 3 (Undersökning 2)

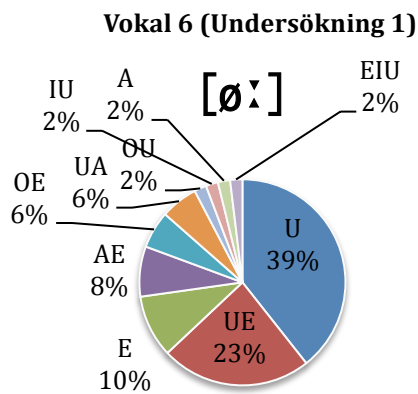

Figur 19

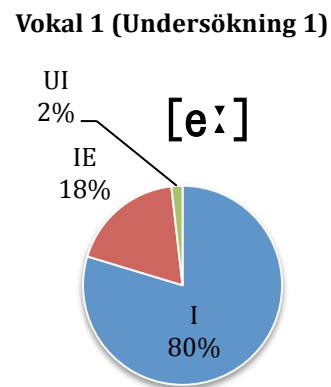
[a] och [ɛ:] har olika kvantitet, vilket är något som informanterna har uppmärksammat, dock har de också varit uppmärksamma på vokalkvaliteten och inte alls svarat med samma vokaler för [a] och [ɛ:].

Här är vokalerna svårare att jämföra med tanke på att [a] är en kort vokal medan [ɛ:] är lång. Vokalernas inspelningar spelar också större roll här. [a] i den andra inspelningen hade en även kraftigare glottal klusil, vilket kan ha påverkat resultatet.

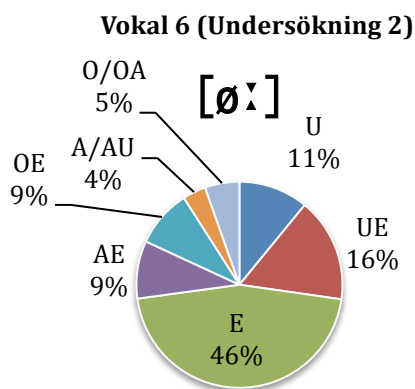
5.1.5 Vokal 6 & 1: [ø:] & [e:]

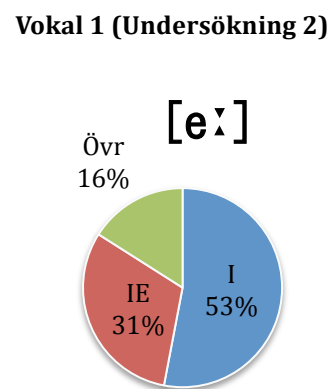
Figur 20

Figur 21

Figur 22

Figur 23

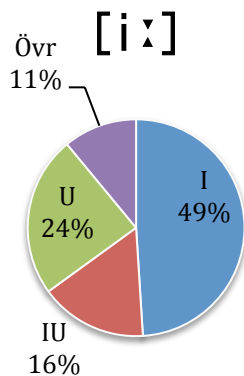
[ø:] och [e:] visar upp en viss överensstämmelse, men det beror snarare på att [ø:] har en så stor variation än att de uppfattas lika. Anmärkningsvärt är också att [e:] transkriberas till "I" i större grad än till "E" och att [ø:] faktiskt transkriberas till "E" i högre grad än [e:].

I den första undersökningen valde flest personer att beskriva [ø:] med "U", men i den andra undersökningen är det "E" som har störst frekvens. Förväntat resultat på båda dessa vokaler är "E", men även när vokalerna har placerats långt ifrån varandra i undersökningen har svar med "I" en majoritet när det gäller [e:]. En förklaring till varför informanterna i mindre utsträckning drar sig för att svara med "E" i den andra undersökningen kan bero på att [ø:] placerades efter [e:] i den första undersökningen. [e:] har i båda undersökningarna en överväldigande

majoritet av "E"-svar, vilket kan ha fått informanterna att inte vilja svara med "E" igen på nästa vokal med tanke på att de redan har använt sig av "E" i sina svar och vill beskriva vokalerna på olika sätt, trots att de antagligen har uppfattats snarlikt i båda undersökningarna.

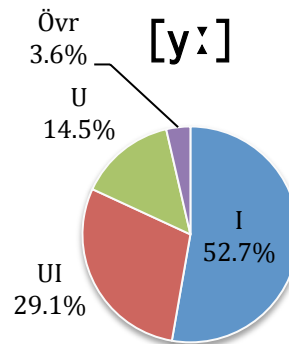
5.1.6 De mest lika vokalerna

Vokal 8 (Undersökning 2)

Figur 10

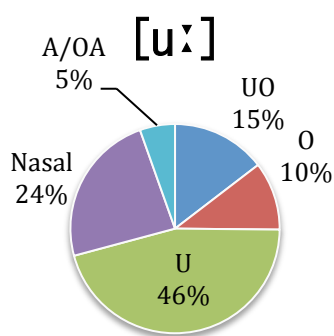
Vokal 4 ([y:] vs [ɥ])

Figur 11

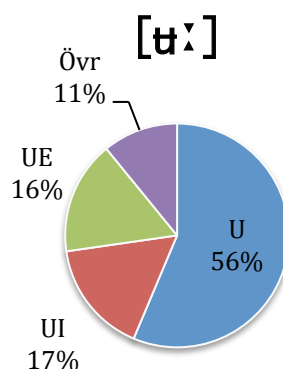
[i:] och [y:] skiljs bara åt med en rundning av läpparna, vilket är en skillnad som verkar vara svår att uppfatta om [y:] saknas i ens modersmål. Att japanskans "I" uttalas på ett sätt som påminner om [i:] bekräftas av att det för båda vokalerna är den vokal som har använts flest gånger i informanternas svar. Svenskans [i:] är en av de svåraste vokalerna att bemästra för icke-modersmålstalare av svenska och den här undersökningen kan ge en fingervisning på [i:]s perception hos icke-modersmålstalare. [i:] har fått fler "U"-svar än [y:], samtidigt som över hälften av informanterna beskriver [y:] med "I". Detta kan med andra ord betyda att informanterna har uppfattat [y:] mer lik "I" än vad [i:] är. IU-gruppen, för svaren till [i:], och UI-gruppen, för svaren till [y:], innehåller många svar som överlappar med varandra, vilket också tyder på att [i:] och [y:] är svåra att höra skillnad på för japaner.

Vokal 9 (Undersökning 2)

Figur 14

Vokal 5 (Undersökning 2)

Figur 15

[u:] och [ʊ:] upplevs lika av informanterna, vilket går att se på att den största svarsgruppen för de båda vokalerna består av svar med "U". [ʊ:] upplevs än mer "U"-lik eftersom U-gruppen är 10 procentenheter större än den för [u:]. Det som skiljer sig är dock det resterande resultatet. Här går det att skönja att många informanter uppfattar [u:] som en diftong som innehåller "O" och att även en stor grupp informanter uppfattar som att det finns en nasal med i [u:]s uttal. När det gäller nasaler och svar med "O" för [ʊ:] är det inget som går att se i denna undersökning, däremot transkriberar samtliga, även de informanter vars svar har inkluderats i Övrigt-gruppen, [ʊ:] som en diftong som består av "U" och en främre vokal eller helt enkelt som en monoftong som består av "E". Kanske är detta ett tecken på att flera informanter har uppfattat [ʊ:] som en främre vokal i större utsträckning än vad de uppfattar uttalet av "U" som en främre vokal.

5.2 Oväntade svar

5.2.1 Svar med <~>

Två informanter gav svar med <~>, nämligen en informant nummer 6 på 41 år och informant nummer 7 på 17 år. Av de övriga informanterna svarade en majoritet med <—> när de ville visa att vokalen ifråga var lång. Därför är det inte konstigt att se <~> som en allograf av <—>, men med tanke på att svaret som informant nummer 7 ger på vokal 4 [y:] innehåller både <~> och <—> är det svårt att säga så. Mängden av svar med <~> är också för liten för att några övergripande slutsatser ska kunna dras. En översikt över detta svar finns i tabellen nedan.

Tabell 31: Svar från informant nummer 7

Vokalljud	[y:]
Katakana	イ ~ —
Hepburn med modifikation	i ~ —

5.2.2 Svar med <">/<`>

En annan typ av svar som är svårtolkade är de med <"> eller <`> som författaren anser vara allografer i den här undersökningen. Endast två informanter, vars svar är med i resultatet, använde sig av denna metod, nämligen en kvinna på 25 år (Informant nummer 36) och en kvinna på 27 år (Informant nummer 55). Informant nummer 55 svarade "O"—" på vokal 9 [u:], vilket var hennes enda svar med <">, men informant nummer 36 har med <"> i flera av sina svar.

Tabell 32: Svar från informant nummer 36

1 [e:]	2 [o:]	3 [ɛ:]	4 [y:]	5 [ɯ:]	6 [ø:]	7 [ɑ:]	8 [i:]	9 [u:]	10 [a]
I—e	O—	E—	I—i	U` —	E` —	Oa—	NU` —	N` —	N'Atsu

Informant nummer 36 har alltså med <`> för vokal 5, 6, 8 och 9.

Informant 33 och 37, som identifierades som samma person, använder sig också av <">, men eftersom informanten inte höll sig till undersökningens teckenbegränsning har hennes svar inte tagits med i resultatet.

Genom att sätta två streck på <ウ> kan ett [v]-ljud bildas på japanska. Traditionellt används istället "b" i lånord som från början har <v> i sig, t.ex. ビデオ "bideo" för video, men numera finns även exempel som ヴァイオリン (vairin) för violin (Lysell 2013).

Figur 24
Sorachi, Hideaki
"Danderaion", Shounen
Jump nr. 42 2002 s.
192

Metoden med att sätta streck på vokaler kan även användas på ett annat sätt. Ett <ア> /a/ med två streck på uttrycker glottisansträngning i uttalet.

Följande exempel kommer använda sig av samma transkriptionssystem som för enkätsvaren. Shida (2001) nämner att <あゝーっ!> "Aゝーtsu!" verkar uttalas som ett skrik likt <ぎゃーっ!> "GYAーtsu!" och tar även upp att det har gått en reklamfilm på japansk TV där <まゝ> "MAゝ" dyker upp i en synundersökning och blir uttalat som [mæ].

Till vänster finns ett exempel hämtat från den japanska serien Danderaion (se figur 24). Nedan följer två exempel av streck på vokaler som fanns med i den första undersökningens svar (Lysell 2013).

Svar på [u:]
ウオゝー (uO"ー)

Svar på långa E
イゝー (I"ー)

5.3 Slutdiskussion

Vilka vokaler som låter lika har redan besvarats tidigare i denna uppsats, så frågan om hur mycket transkriberingar i läromedel stämmer överens med informanternas svar. Nedan följer en tabell som jämför de två vanligaste grupperna svar från varje vokal som var med i undersökningen med två läromedels transkriberingar av svenska vokaler. Läromedlens transkriberingar kan i sin helhet läsas i tabell 16 och 17 tidigare i uppsatsen. Observera att svarsgrupperna från Undersökning 2 ibland anger skillnad på angiven kvantitet i svaren.

Tabell 33: Jämförelse mellan läromedel och den andra undersökningens svar

	Nyuu ekusupuresu suweedengo	Suweedengo kaiwashuu	U2 ² :s vanligaste svarsgrupp	U2:s näst vanligaste svarsgrupp
[ɑ:]	A—	A—	A	OA
[o:]	O—	O—	O	OU
[i:]	I—	I—	I	U
[y:]	I—	YUi	I	UI
[u:]	O—	O—(U—)	U	Nasaler
[æ:]	yu—	U—	U	UI/UE
[a]	A	(Står inte med)	Glottal klusil	Kort vokal
[ɛ:]	E—	E— (Ett ljud som är mellan A och E)	Lång vokal	Kort vokal
[ø:]	E—	E— (Ett ljud som är mellan U och E)	E	UE
[e:]	E—	E—	I	IE

Tabellen stämmer i många fall bra överens med läromedlens transkriberingar, men om analysen ska koncentreras till överensstämmelsen med läromedlens transkriberingar och U2:s vanligaste svarsgrupp går det att se att [u:] transkriberas till "U" av informanterna, men till "O" i båda läromedlen, trots att uttalet "U—" finns med som en brasklapp i Suweedengo kaiwashuu. [e:]

---

² Undersökning 2

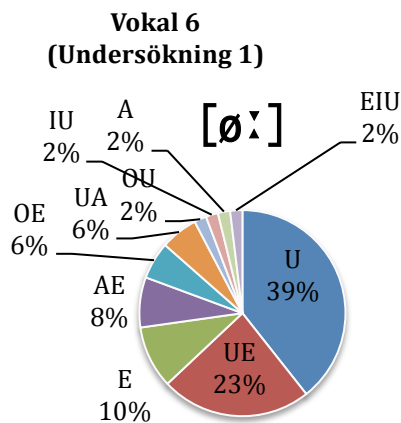
transkriberas av en majoritet av informanterna som "l", men samtliga läromedel transkriberas [e:] som "E—". För övrigt uppfattade en majoritet informanter den glottala klusilen som ofta hänger med [a] på svenska, men att detta inte står med i ett läromedel är förståeligt eftersom den glottala klusilen är lättare att uppfatta om [a] uttalas isolerat.

En viktig slutsats i denna uppsats är att vokalernas ordning i enkäten faktiskt hade stor betydelse, med tanke på att svaren kunde skilja sig så mycket som de gjorde mellan den första och den andra undersökningen.

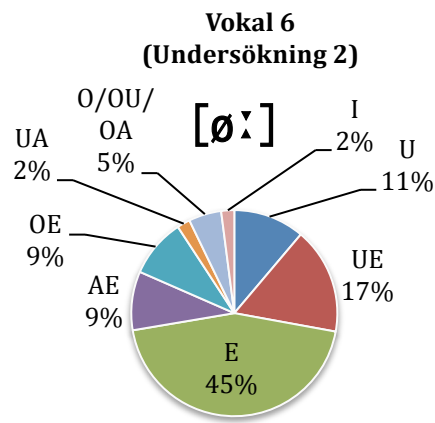
Med tanke på att informanterna svarade mer likartat i den andra undersökningen, har svaren också varit mer lika dem som går att se i japanska läromedel som går igenom i detalj i 2.1.5. Det är inte så att informanterna som medverkade i den andra undersökningen var eniga om hur varje svensk vokal skulle transkriberas till katakana, men den första undersökningen visar upp fler kreativa lösningar på att transkribera ljud som inte finns i japanskan eftersom informanterna genom att höra två lika ljud på rad tvingas att uttrycka en skillnad på dem trots att deras perception av de två ljuden antagligen inte skiljer sig nämnvärt mycket.

Tidigare i denna uppsats nämns Segui et al:s teorier om fonetisk assimilation och Sebastián-Gallés tre typer av talillusion. Hur kan då dessa teorier kopplas till den data som har samlats in till den här uppsatsen?

Som modersmålstalare av svenska skulle författaren koppla många av informanternas svar till att de har uppfattat som ljud som ej finns, vilket Segui et al nämner är ett alternativ. Å andra sidan uppkommer också frågan om det finns ytterligare orsaker hos det faktiska uttalet på ljudfilerna, som informanterna har fått lyssna på, vilka har bidragit till att svaren har blivit olika.

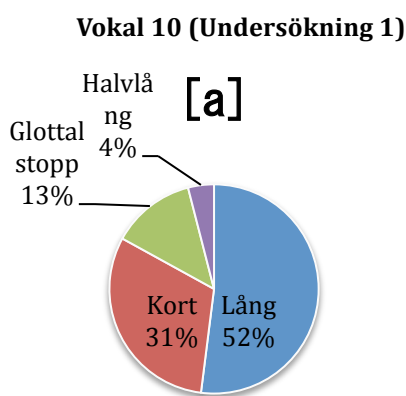

Figur 20

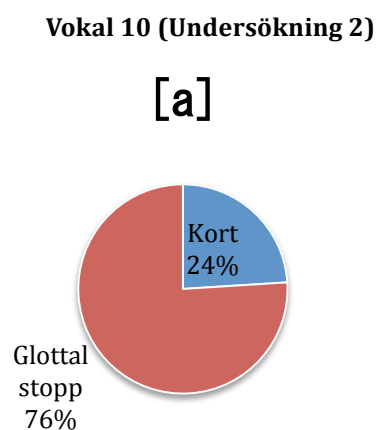

Figur 22

Vokal 6 [ø:] visar upp störst variation bland informationernas svar, och därför skulle den stora variationen kunna vara ett tecken på att just [ø:] är ett ljud som saknar motsvarighet i japanskan. Många informanter svarar med fler än en vokal, vilket skulle vara ett tecken på att [ø:] uppfattas som en diftong av japaner, vilket därmed kan tänkas vara ett exempel på Sebastián-Gallés hägring, eftersom [ø:] inte är en diftong.

Figur 16

Figur 18

Vokal 10 [a] visar å ena sidan upp stora skillnader mellan de två undersökningarna, vilket beror på undersökning 1:s inspelnings duration var längre och att glottalstoppet var tydligare i undersökning 2:s inspelning, men å andra sidan kan det här uppfattas som om informanterna är mer

uppmärksamma än vad modersmålstalare av svenska skulle kunna förvänta sig. Den här uppsatsens läsare har lätt att få uppfattningen av att japanskans fonologi är begränsat, vilket inte är en lögn, men en sak som är lättare att uttrycka med det japanska skriftspråket, jämfört med det svenska, är glottalstopp. Här går det att se att informanterna till viss grad uppfattar att det finns ett glottalstopp med i båda undersökningarnas inspelningar, men att en majoritet uppfattar det i undersökning 2, där glottalstoppet var tydligare i inspelningen. Här skulle det snarare vara passande att säga att svenska modersmålstalare ignorerar glottalstoppet eller helt enkelt visar tecken på den dövhet som Sebastián-Gallés skriver om.

Författaren har även försökt skönja samband mellan ålder, kön och studerade språk, men har inte kunnat se något markant samband som går att generalisera, men detta utesluter inte att en större undersöknings resultat, där utvalda språk finns representerade i lika grad hos informanterna, skulle kunna peka på att talare av ett visst främmande språk uppvisar samma perceptionsmönster.

På grund av det bara var sju personer som hade varit med i den tidigare studien, var det svårt att kunna se någon skillnad på deras svar jämfört med dem som var med i en sådan här studie för första gången.

6. Sammanfattning

Den här uppsatsen har kunnat visa på att japaners perception av svenska vokaler påverkas av i vilken ordning de presenteras på i förhållande till vokaler som uppfattas som lika varandra för en japan.

Utifrån undersökningens resultat går det också att säga att de vokalpar som uppvisade flest lika svar, och därmed också har en tendens att uppfattas på ett snarlikt sätt, är [i:] & [y:] och [u:] & [ʊ:]. När det gäller [i:] & [y:] verkar inte alla informanter uppfatta [y:]s rundning i tillräckligt stor grad för att det ska påverka deras transkriberingar. [u:] & [ʊ:] visar upp en större skillnad än det ovannämnda vokalparet, men här är flest informanter överens om att det är "U" som ljudet ska transkriberas med.

De två enkäternas data är dessvärre för stor för att kunna undersökas i sin helhet i denna uppsats. Författaren menar självklart inte att den insamlade datan från enkäterna ensam räcker för att fullfölja nedanstående uppgifter, fast det skulle ändå vara önskvärt om framtida forskning skulle kunna ägna sig något av följande:

- Varför uppfattas vissa vokaler vara längre än andra i undersökningen?
- Har den akustiska skillnaden av uttalet [ø:] i inspelningarna någon direkt påverkan på vilka vokalkombinationer som föredras av informanterna?
- Uppvisar informanter med ett större antal studerade främmande språk någon skillnad gentemot informanter som har studerat ett mindre antal främmande språk eller gentemot informanter utan studier i främmande språk?

Litteraturlista

Aoyama, Katsura & Flege, James Emil & Guion, Susan G. & Akahane-Yamada, Reiko & Yamada, Tsuneo (2004). Perceived phonetic dissimilarity and L2 speech learning: the case of Japanese /r/ and English /l/ and /r/. *Journal of Phonetics* 32, (pp. 233-250).

Behne, Dawn & Arai, Takayuki & Czigler, Peter & Sullivan, Kirk "Vowel duration and spectra as perceptual cues to vowel quantity: A comparison of Japanese and Swedish" *ICPhS99*, 857-860, 1999

Bunkashingikai. (2010). *Kaitei jouyoukanjihyou* Hämtad 18 maj, 2014, från http://www.bunka.go.jp/bunkashingikai/soukai/pdf/kaitei_kanji_toushin.pdf

Dakuon Hämtad 8 januari, 2013, från <http://ja.wikipedia.org/wiki/%E6%BF%81%E9%9F%B3>

Hadamitzky, Wolfgang & Spahn, Mark (1997). *Kanji & Kana: Revised Edition: A Handbook of the Japanese Writing System* (2. upplagan). Tokyo: Tuttle Publishing

Hayami, Nagame. (2013). *Nyuu ekusupuresu Suweedengo* (5. upplagan). Tokyo: Hakusuisha.

Hiragana Hämtad 18 februari, 2013, från http://en.wikipedia.org/wiki/File:Table_hiragana.svg

Inoue, Miyoko, "Perception of Japanese quantity by Swedish speaking", *FONETIK 2009*, 112-115, 2009

Katakana Hämtad 18 februari, 2013, från http://en.wikipedia.org/wiki/File:Table_hiragana.svg

Lively, S. E., Pisoni, D. B., Yamada, R. A., Tohkura, Y., & Yamada, T. (1994) Training Japanese listeners to identify English /r/ and /l/. III: Long-term retention of the new phonetic categories. *Journal of the Acoustical Society of America*

Lysell, Jesper. (2012). *Kakuchoushinjitai no ninshiki ni tsuite/About the recognition of the extended new character form*. Göteborg: Göteborgs universitet

Lysell, Jesper. (2013). *Svenska vokaler beskrivna av japaner*. Göteborg : Göteborgs universitet

Sebastián-Gallés, Núria. Cross-Language Speech Perception. *The Handbook of Speech Perception*, 546-561, 2005

Segui, Juan., Frauenfelder, Ulrich., Hallé. Pierre (2001) Phonotactic constraints shape speech perception: Implications for sublexical and lexical processing. Dupoux, Emmanuel (Ed), (2001). *Language, brain, and cognitive development: Essays in honor of Jacques Mehler.* , (pp. 195-208). Cambridge, MA, US: The MIT Press.

Shida, Ichirou. "Nigoru" "Nigoranai" to wa, dou iu koto ka?. *Kotoba no sanpomichi*
Hämtad 8 januari, 2013, från
<http://www.geocities.co.jp/CollegeLife-Labo/6084/onin.htm>

Wikitravel. Suweedengo-kaiwashuu Hämtad 19 maj, 2014, från
<http://wikitravel.org/ja/%E3%82%B9%E3%82%A6%E3%82%A7%E3%83%BC%E3%83%87%E3%83%B3%E8%AA%9E%E4%BC%9A%E8%A9%B1%E9%9B%86>

Appendix

Appendix 1 "Hiragana"

n	w-	r-	y-	m-	h-	n-	t-	s-	k-		
ん N	わ WA	ら RA	や YA	ま MA	は HA	な NA	た TA	さ SA	か KA	あ A	-a
	い WI	り RI		み MI	ひ HI	に NI	ち CHI	し SHI	き KI	い I	-i
		る RU	ゆ YU	む MU	ふ FU	ぬ NU	つ TSU	す SU	く KU	う U	-u
	え WE	れ RE		め ME	へ HE	ね NE	て TE	せ SE	け KE	え E	-e
	を WO	ろ RO	よ YO	も MO	ほ HO	の NO	と TO	そ SO	こ KO	お O	-o

Transkriberingssystemet är Hepburn. (Hiragana 2013-02-18)

Appendix 2 "Katakana"

n	w-	r-	y-	m-	h-	n-	t-	s-	k-		
ン N	ワ WA	ラ RA	ヤ YA	マ MA	ハ HA	ナ NA	タ TA	サ SA	カ KA	ア A	-a
	ヰ WI	リ RI		ミ MI	ヒ HI	ニ NI	チ CHI	シ SHI	キ KI	イ I	-i
		ル RU	ユ YU	ム MU	フ FU	ヌ NU	ツ TSU	ス SU	ク KU	ウ U	-u
	ヱ WE	レ RE		メ ME	ヘ HE	ネ NE	テ TE	セ SE	ケ KE	エ E	-e
	ヲ WO	ロ RO	ヨ YO	モ MO	ホ HO	ノ NO	ト TO	ソ SO	コ KO	オ O	-o

Transkriberingssystemet är Hepburn. (Katakana 2013-02-18)

Appendix 3: <oo> och <ou>

Hiragana	おお	おう
Transkribering (Hepburn utan modifieringar)	"ô" eller "ō"	"ô" eller "ō"
Transkribering (Hepburn med modifieringar)	"oo"	"ou"
Transkribering (Hepburn med modifieringar för informantsvar)	"OO"	"OU"
Transkribering (Kunrei)	"oo"	"ou"
Grafem	<oo>	<ou>
Fonem	/oo/	/ou/
Uttal	[o:]	[o:]

Appendix 4: Kanji från läroplanen i årskurs ett (inkl. gulmarkerade tecken som pedagogiskt sätt är bra att ta upp när man analyserar tecknens etymologi)

一	右	雨	円	王	音	下	火
ett	höger	regn	yen	kung	ljud	ner	eld
花	化	貝	学	気	米	九	休
blomma	förändras	mussla	plugga	luft	ris	nio	vila
体	骨	豊	曲	豆	玉	金	今
kropp	ben	rikedom	böja	böna	juvel	guld	nu
空	穴	工	月	犬	見	児	旧
tom	hål	arbete	måne	hund	se	barn	uråldrig
臼	五	口	校	交	左	三	山
mortel	fem	mun	skola	korsa	vänster	tre	berg
子	四	糸	字	耳	七	車	手
barn	fyra	tråd	tecken	öra	sju	bil	hand
十	出	女	小	上	森	人	水
tio	ut	kvinn	liten	upp	skog	person	vatten

正	生	青	夕	石	赤	千	川
rätt	liv	blå	kväll	sten	röd	tusen	flod
先	早	草	足	村	寸	大	男
topp	tidig	gräs	fot	by	tum	stor	man
竹	中	虫	町	丁	天	田	土
bambu	mitt	insekt	stad	stycke	himmel	fält	jord
二	日	入	年	白	八	百	文
två	dag	gå in	år	vit	åtta	hundra	skrift
木	本	名	目	立	力	林	六
träd	ursprung	namn	öga	stå	kraft	dunge	sex